

ma. fides haberet aliquid creatum pro objecto formalis adæquato. neg. ma. pro inadæquato. conc. ma. & dist. sic min. neg. conf. potest enim virtus Theologica, si id requirat tendentia actuum ejus, habere aliquod partiale objectum formale quod creatum, modo alterum partiale objectum sit Divinum; nam sic tamen adhuc sufficienter distinguuntur à virtutibus moralibus; ita enim nec pro objecto formalis quo partiali habent aliquid Divinum. Et sic spes (qua juxta omnes est virtus Theologica; coquid ejus actus sit desiderium fiduciae DEI possidendi) juxta communem Theologorum habet pro objecto formalis quo DEUM auxiliarem, hoc est, præter ipsum DEUM etiam auxilia creatæ a DEO provenientia: vel etiam juxta plures Theologos (quia ejus actus est amor DEI, non quidem benevolentia, sed concupiscentia) habet pro objecto formalis videndum, vel possidendum, hoc est, etiam visionem beatificam creatam, qua videtur, & intentionaliter possidetur DEUS. Aliud est de charitate Theologica, ejus actus ex sua tendentia nihil requirit creatum pro objecto formalis, & hinc nec pro objecto partiali habet aliquod creatum; unde 1. Cor. 13. v. 13. ab Apostolo dicitur *major*.

138. Ob. 5. Promulgatio legis non est pars legis: ergo nec revelatio est pars motivi fidei. Confirm. Revelations creature sunt diversæ speciei; alia enim confidunt in inspirationibus internis, alia in vicibus externis, alia in aliis signis: sed motivum, seu objectum formale fidei, debet esse ejusdem speciei; nam, ut diximus n. 133. omnes actus fidei probabiliter sunt ejusdem speciei: ergo. Resp. om. ant. neg. conf. Est deus, seu omittitur antecedens, ex extantum sequitur, quod revelatio non sit pars veritatis Divinæ: non vero, quod non sit pars veritatis Divinæ dicentes, quia tota est motivum fidei. Omnis autem, quia, licet dividatur, quod promulgatio legis non sit constitutiva legis, essentialiter tantum sumptus, est tamen promulgatio, scilicet aliqua latius dicta, pars legis ut actualiter obligantis.

Ad confirm. dist. ma. Revelations creature sunt diversæ speciei in consideratione physica. conc. ma. in consideratione Theologica. neg. ma. & dist. sic min. neg. conf. Furtum auri, & furtum argenti, etiam differunt physice, non tamen Theologice; quia hanc differentiam non considerat Theologia, nec prædicatum aurei, vel argentei, est ab ipsa considerabile. Possunt autem etiam actus fidei inter se differre species physica, modò non differant species Theologica: & hinc etiam physice differre poterunt objecta formalia, modò non differant Theologice, quod non contingit; nam Theologia non considerat, vel curat, an revelatio sit vox, an illuminatio interior, sicut neque considerat, an verba sint Latina, an Hebraica, modò omnia convenientia in hoc, quod sint testimonium DEI.

139. Ob. 6. Quod est indifferens ad

ritatem, vel falsitatem, non potest esse objectum formale fidei: sed revelatio exteriora, seu verba extrinseca, sunt indifferencia; ergo, prob. ma. fides debet esse certissima, & hanc certitudinem habere ab objecto formali: sed non potest eam habere ab objecto indifferente ad veritatem: ergo. min. superior etiam probatur clarè: illa verba, & signa exteriora, saltem si pessime, potuerint provenire ab insipiente, & mendaci, nec ex natura sua exigunt provenire à veraci, & cum veritate conjungi: ergo illa verba sunt indifferencia. Resp. dist. ma. quod est indifferens ad veritatem, vel falsitatem, non potest esse objectum formale fidei adæquatum. conc. ma. non potest esse objectum indæquatum. neg. ma. & dist. etiam min. revelatio est indifferens seorsim sumpta. conc. min. ut informata extrinseca auctoritate DEI loquentis, sive ei conjuncta. neg. min. & conf. ad prob. dist. ma. fides debet habere suam certitudinem ab objecto formalis adæquato. conc. ma. debet eam habere ab objecto tantum indæquato. subdist. debet eam habere ab objecto indæquato seorsim sumpto. neg. ma. ab eo ut informato, vel coniuncto alteri comparti, seu auctoritatib[us] DEI loquentis. conc. ma. & om. min. neg. conf. ad prob. min. dist. ant. posunt à mendaci provenire verba illa, & signa seorsim sumpta. conc. ant. ut informata, vel coniuncta auctoritatib[us] Divina. neg. ant. & conf.

Deinde hoc argumentum retrorueo in adversarios, juxta quos revelatio exteriora saltem est applicatio motivi fidei; nam etiam illa verba sunt indifferencia, ut applicent motivum fidei, seu auctoritatem Divinam, vel non; si enim à mendaci provenirent, non applicarent utique auctoritatem DEI; unde etiam adversari debent extantum sequitur, quod revelatio non sit pars veritatis Divinæ: non vero, quod non sit pars veritatis Divinæ dicentes, quia tota est motivum fidei. Omnis autem, quia, licet dividatur, quod promulgatio legis non sit constitutiva legis, essentialiter tantum sumptus, est tamen promulgatio, scilicet aliqua latius dicta, pars legis ut actualiter obligantis.

140. Scindunt itaque, multa esse ad aliquem effectum, vel dandam aliquam denominationem indifferencia, si seorsim sumuntur: non vero, si cum compartibus. Sic qualibet premisa seorsim, & sola, est indifferens, seu insufficiens, ad inferendam conclusionem: quilibet gradus caloris est indifferens ad intentionem; si enim solus reliquitur, non facit intentionem: insuper, ut recte notat Haunoldus l. 3. tr. 1. m. 97. qualibet pars corporis venustus est indifferens ad constitutendum pulchrum; nam enim, qui est pulcher in facie gigantis, est deformis in facie parvuli. Unde etiam, licet revelatio externa, seorsim sumpta, sit indifferens ad movendum ad actum fidei, non tamen est indifferens, si simul sumatur in complexo cum auctoritate DEI: & sic sumi debet: nam, ut sepe jam diximus, ad actum fidei non sufficit tantum motivum infallibile, sed requiri infallibile dicens: hoc autem non habetur sine

REVE

revelatione: & pariter neque sufficit quodcunque dicens, seu dictum, sed debet eis infallibile, atque adeò utrumque simul.

Licit autem revelatio seorsim sumpta non sit vera, est tamen vera, si informetur auctoritate Divina, vel huic conjugatur, hoc est, si verba illa afflantur a DÉO à sua: & ab his, in complexo, vel concreto sumptis, potest actus fidei habere certitudinem, & veritatem firmissimam. Quæstio autem de voce fore, quenam hujus concreti testimoniorum DEI infallibile pars sit revelatio, an sit subjectum, an forma: ad quam tamē responderi potest. Si ponatur hoc concretum testimonium DEI infallibile, revelatio erit subjectum: & forma ejus erit, veritas, seu infallibilitas Divina. Si vero concretum ponatur istud *prima veritas dicens*, revelatio erit forma. Nec est ullo modo absurdum, ut aliquid respectu concretorum, formaliter faltem divergatur, nunc sumatur per modum subjecti, alias per modum formæ; quia dependet res ab acceptione intentionali, ut possit explicari pluribus exemplis.

141. Ob. 7. Visio beatifica succedit fidei: sed visio habet pro objecto solum prædicatum Divinum: ergo etiam fides. Resp. sylligofium manifeste est male formatum; inferuntur enim in conclusione duo termini, qui nunquam fuere in præmissis; unde neg. conf. Visio, & fides, non debent quoad omnia esse similes; alias, sicut fides est obscura, ita etiam visio deberet esse talis: nec visio succedit fidei, ut par pari, sed ut perfectius imperfectiori: sic etiam possit DEI succedit ipsi, quin illa etiam requirat absentiam boni, quam tamen requirat spes stricta dicta.

ARTICULUS III.

An etiam Revelatio Privata possit esse objectum formale fidei Divine.

142. C Ardinalis de Lugo de fide disp. 9. scđt. 1. n. 17. docet, vel

potius supponit, in statu p[ro]te natura siue possibilem aliquam revelationem DEI. Et sane ipsius ratio magni ponderis est; nam utique DEUS potuisse tunc homini, vel creature cuicunque rationali, præter præceptum naturali imponere aliquod præceptum positivum; cur enim non potuisse DEUS, etiam homini in eo statu, prohibere eum aliquicu fructu, alias indifferenter, quamvis non voluerit eum elevare ad statum supernum? hoc autem præceptum non potuisse homini innoteſſere, nill per aliquam revelationem Divinam.

Talis autem revelatio in eo statu non propterea fuisse Theologicè supernaturalis, quidquid sit, an futura fuisse philosophice supernaturalis; quamvis valde probable sit, eam nec philosophice supernaturalem futuram fuisse; tum quia non videtur, quare

præceptum, de quo modò dictum, debuerit

E 3

disj.

esse philosophice supernaturale; tum quia non videtur esse supra exigentiam totius creature rationalis, in statu nature pure relata, non exigeret auctorem suum mutum, sed potius loquenter, faltem indeterminatè, & in quib[us]dam naturalibus circumstantiis. Neque est (ut aliqui hic opponunt) nimia familiaritas domini cum servo, si ei loquatur, præterim imperando.

Imo, quamvis creature in statu puræ nature locutionem DEI non exigere, tamen, ut quidam ajunt, ea locutione non effet supernaturalis; quia DEUS producendo illam locutionem, naturaliter, sive tanquam agens naturale, eam produceret. Sic, ajunt, licet aer non exigat lucem; quia tamen sol exigit illam in aere producere, ipsa effet aeri naturalis: ut autem sol exigere producere lucem, ita, ajunt isti auctores, DEUS, etiam ut auctor naturæ, exigit posse cum sua creatura loqui, elque præcipere. Quia autem Esparz 1.6. de virt. shol. q. 19. a. ult. ad 4. & q. 26. a. 7. in oppositum dicit, & contra possibilitem revelationis, in statu puræ nature afferit, me non moverent, si istam questionem tractare, & positivè decidere vellem.

143. Sed quidquid de hoc sit, talis revelatio naturalis defacto non datur in nostro statu elevationis; nam modò omnes locutiones Divine sunt supernaturales: & internæ quidem locutiones sunt intrinsecè tales, utpote ex essentia sua conductentes ad finem supernum: externe vero voces, aut scriptura, vel alia signa, faltem sunt extrinsecè supernaturalia; quatenus DEUS ea exhibet, ex intentione æternæ salutis nostræ. Ex his autem revelationibus aliquæ sunt publicæ, hoc est, factæ in ordine ad omnes homines, & totam Ecclesiam: alia vero private, hoc est, factæ, non tantum uni perficie privatae (nam multæ, quæ sunt publicæ, primò uni homini, e.g. Moyse, factæ sunt, sed cum intentione, ut omnibus manifestarentur) sed sunt factæ in ordine ad unum solum, vel paucos.

Et per ratione aliqui sunt actus fidei publicæ, ali fidei private: unde actus fidei est genus ad actum fidei publicæ, seu Catholicae, & ad actum fidei private, seu non Catholicae: sicut animal est genus ad rationale, & irrationale. Per actum fidei Catholicae intelligimus hic in sensu restricto eum, qui est universalis, hoc est, qui assentitur obiectis revelationis in ordine ad totam Ecclesiam, seu revelationi publicæ: per actum fidei non catholicae intelligimus eum, qui non est ita universalis, sed assentitur tantum revelationi privatae. Quæritur jam, an actus, assentiens tali revelationi private, sit vere actus fidei Theologica, seu Divina, ita, ut habitus fidei etiam in ipsum influat, sicut in actum assentientem revelationi publicæ.

144. Dico. Actus, recipiens pro suo motivo revelationem Divinam privatam, sit vere actus fidei Divina, & Theologica. ita Suarez, de fide disp. 3. scđt. 10. n. 5. Tanner,

38. *disp. 1. de fide q. 1. n. 61. Gormaz de virt. Theol. disp. 7. n. 284. Bellarminus tom. 4. contr. 3. gen. 2. primus de justific. 1. 3. c. 3. & plurimi alii. Prob. conclusio 1. ex Tridentino, quod s. 6. v. 12, ait: Nam nisi ex speciali revelatione sciri non potest, quos DEUS sibi elegerit. & can. 16. ait: Si quis magnum illud usque in finem perseverentia donum fecerit habituum, absoluta, & infallibili certitudine, dixerit, nisi hoc ex speciali revelatione didicerit, anathema sit. Jam sic. Concilium huc admittit, aliiquid infallibili certitudine fidei posse, ratione specialis revelationis, & quidem assentiendo per fidem Divinam: ergo actus, qui talem revelationem habet pro suo motivo, est vere actus fidei. prob. ant. in primis Concilium non facit mentionem alterius fidei, quam Divinæ, & Theologice: dein loquitur de eo affensus, seu actu fidei, de quo loquebantur heretici, quos dannat: hi autem loquebantur de afflus fidei Divinae; defacto enim adhuc Lutherani dicunt, quemvis debere credere, qui mediante rusticis percipit revelationem, esse partiale motivum fidei) tamen hic modus recipiendi revelationem, diversus ab eo, quo quis revelationem accipit immediate à DEO, non afferit diversitatem specificam in consideratione Theologica (nam nulla ratione probari potest, actus elicito a rusticis, per parochum instruto, & actus elicito ab illo, qui revelationem immediate à DEO accepit, esse specie Theologica diversos) sed ita duo modi recipiendi revelationem tantum se habent, scilicet revelatione interna, & externa, quarum diversitas, ut omnes facile admittunt, non interficit diversitatem specificam, in consideratione Theologica, sed ad summum aliquam, in consideratione physica: ergo neque modulus recipiendi revelationem, privatus, & publicus, inferit ullam differentiam specificam Theologice talem.*

145. Prob. conclusio 2. ratione. Affensus, praefitus revelationi private, convenit in objecto formali cum affensu, praefito revelationi publice: & hi duo affensus ad summum differentia objectum materiale, vel quod modum, aut medium recipiendi revelationem: sed haec differentiae sunt tantum accidentiales, nec inferunt differentiam specificam: ergo illi duo actus non different species, adeoque idem habitus fidei Theologice potest utrumque producere, & uterque eis actus fidei Theologica, seu Divina, conseq. est clara: probantur autem præmissa, & primo loco ma. Revelatio privata non est minus testimonium DEI infallibile, quam publica; quod enim DEUS loquatur uni privatim, & non omnibus, non infert, quod non loquatur DEUS; alias loqueretur, & simul non loqueretur: dein sequitur parum potest DEUS mentiri, vel falli, quando loquitor uni soli, quam quando loquitor omnibus: ergo habetur totum objectum formale ad fidem requiritum, nec potest esse disserimen, nisi ratione objecti materialis, vel modi, vel medi.

146. Prob. jam min. superior. In pri-

mis objectum materiale non specificat habitat, aut actum, ut est clarum; alias differentia Theologica actus fidei de incarnatione, & alius de extremo iudicio: quod nemo dixerit. Jam modus pertinet præcisus ad applicationem motivi; quod enim DEUS velit aliquid communicari, aut applicari uni, vel pluribus, non mutat objectum formale, ut per se patet. Tamen etiam ratio medii nihil facit ad rem. Sic non mutat actum fidei, sive credam propter revelationem immediate factam mihi, sive propter factam immediate alii, & ad me tantum mediata perlatam; eadem enim fide credo, quia Apostoli, qui revelationes receperunt immediate: ergo pariter eadem fide credo aliquod mysterium, tantum revelationum mihi, quia credo aliud revelationum omnibus. Insuper medium tantum spectat ad applicationem motivi: quia applicatio etiam non specificat actum: vel, si etiam dicatur, medium esse partiale motivum fidei (ut debet admittere illi, qui docent, locutionem parochi, qui mediante rusticis percipit revelationem, esse partiale motivum fidei) tamen hic modus recipiendi revelationem, diversus ab eo, quo quis revelationem accipit immediate à DEO, non afferit nisi diversitatem specificam in consideratione Theologica (nam nulla ratione probari potest, actus elicito a rusticis, per parochum instruto, & actus elicito ab illo, qui revelationem immediate à DEO accepit, esse specie Theologica diversos) sed ita duo modi recipiendi revelationem tantum se habent, scilicet revelatione interna, & externa, quarum diversitas, ut omnes facile admittunt, non interficit diversitatem specificam, in consideratione Theologica, sed ad summum aliquam, in consideratione physica: ergo neque modulus recipiendi revelationem, privatus, & publicus, inferit ullam differentiam specificam Theologice talem.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

147. **O**b. 1. S. Augustinus contra epistolam fundamenti c. s. ait: Ego vero Evangelio non credarem, nisi me Catholica Ecclesia commoveret auctoritas: ergo, nisi revelatione applicetur ab Ecclesia auctoritate, adeoque universaliter omnibus, non potest elici actus fidei. Resp. neg. conf. S. Augustinus non receptis privatas revelationes immediate à DEO, nec aliunde fuerunt ei sufficienter applicate: si autem aliqua aliunde ei sufficienter applicare suissent, tunc potuerint, & debuissent ei credere. Non potest autem negari, quod absque auctoritate Ecclesie possit revelatio Divina applicari, vel per illustrationem supernam, clarissimam, vel per signa etiam externa, miracula &c. ut dubitari de ea prudenter non possit: quis enim neget, omnipotentem DEUM hoc posse?

An etiam Revelatio Privata possit esse objectum formale fidei Divine. 39
Ecclæsa, & tamen illi homines, quibus ita proponuntur, tenentur credere. Hoc tamen verum est, ordinariè non haberi sufficientem applicationem revelationis Divinæ, nisi ab Ecclæsa proponatur, ut sumitur ex eodem Lateranen sis modis citato.

Addit Gormaz de virt. Theol. n. 304. quemvis actum fidei dicere saltem aliquem virtualem ordinem ad Ecclæsa. 1. quia cielicius talum actum non potest negare Ecclæsa, tanquam objectum materiale fidei. 2. quia talis debet esse paratus, ad credendam omnia, quae Ecclæsa credenda proponit: imo ratione ejusdem universalis motivi, saltem implicitè, vel virtualiter, omnia credit. 3. quia nulli in hac providentia fit revelatio privata abique omni ordine ad fidem Ecclæsa Catholicam: quin sepe solitus est DEUS eos, quibus aliquid revelavit per Angelos, tamen mittere ad Ecclæsa ministros, ut pleniū instruerentur. Sic Act. 9. mittit Saulum ad Ananiam, & Act. 10. Cornelium centurionem ad S. Petrum.

151. Ob. 4. Fides Theologica est essentialiter Catholicæ: ergo non potest nisi revelatione privata. Confr. Ratione fidei sumus superadversi super fundatum Apostolorum, & Prophetarum, ad Ephes. 2. v. 20. ergo fides exigit revelationem publicam, factam Apostolis, aut Prophetis. Resp. diff. ant. fides Theologica est essentialiter Catholicæ, in sensu latiori, seu non est distincta doctrina Catholicæ, non sunt, & tamen non sunt revelata à DEO, e. g. quod Petrus sit prædestinatus, quod ut tandem viciurus &c. unde alia adhuc signa, vel argumenta sunt habenda (de quibus D. Thomas in 2. Cor. c. 11. lœt. 3.) debentque in tali negotio confundi viri alceſeos valde pe-
riti.

149. Ob. 2. S. Thomas 1. p. q. 1. a. 8. ad 2. ait: Innititur enim fides nostra revelationi, Apóstolis, & Prophétarum facta, qui canonicos libros scripserunt, non autem revelationi, sicut fuit alius Doctoribus facta: & 2. 2. q. 5. a. 3. ad 2. ait, motivum formale fidei esse veritatem primam, propria tantum nobis in Scripturis secundam doctrinam Ecclæsa: ergo revelatione privata non est motivum formale fidei. Resp. neg. conf. S. Thomas. 2. 2. q. 1. a. 1. nihil aliud ad fidem requirit, quam veritatem primam revelationem: in textibus autem, in objectione citatis, non loquitur de fide tantum Theologica, sed de fide restrictè Catholicæ, quam explicavimus n. 143. dicit enim fides nostra, hoc est, universalis omnium, non privata cuiuslibet, specialiē revelationem accipientis.

150. Ob. 3. Revelatio Divina non potest nobis sufficienter applicari, nisi cum proponat Ecclesia, adeoque ex privata faciat publicam: ergo. Resp. juxta dicta. n. 147. neg. ant. cuius falsitatem, quoque supponit Concilium Lateranense citatum n. 144. ubi permittit, aliquando prædicari revelations privatas ex concessione foliis Ordinarii: quo casu non proponuntur auctoritate totius

private, etiam sufficienter applicare, non est hereticus: ergo talis revelatione est insufficientis ad fidem. Resp. hanc esse questionem de nomine. Qui putant, infidelitatem divisione adequata dividii in Judaïnum, Paganismum, & Hæresim, sentiunt, taliter differentient fore hereticum: qui vero agnoscunt plures species infidelitatis (quorum opinionem probabilem judicat Gormaz) dicunt, talem non fore strictè hereticum; cum strictè hereticus tantum sit, qui negat aliquam doctrinam, que tanquam articulus fidei universaliter ab Ecclæsa fuit recepta; unde ajunt, talem fore infidelem quartæ species infidelitatis, que committitur negando aſſensum revelationi privatae sufficienter applicare. Videri etiam potest Lu-

go de fide disp. 20. sec. 2. n. 34. Obligatio autem haec credendi revelationi private, sive non proposita ab Ecclæsa, licet raro contingat respectu eorum, quibus ipsa non est immediata facta; cum ita

lard, habeant sufficientem applicationem illius, tamen non est impossibilis, ut colligatur ex 3. Reg. 20. v. 35. ubi ita dicitur. *Vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini: Percute me. At ille noluit percutere: cui ait: Quia nolui audire vocem Domini, ecce recedes a me, & percuties te leo: cùmque paululum recessisset ab eo, invenerit eum leo, atque percussit: hoc est, ut apud Emanuelum Sa habet versio Chaldaea, occidit: ex qua pena, hujus nolentis percutere, habetur, eum fuisse culpabilem in non credenda illa revelatione, & mandato DEI. Regulariter tamen requiri approbatio, & applicatio Ecclesie, ut haberetur ex Lateranensi citato. n. 144.*

153. Ob. 6. Saltem revelatione privata de rebus temporalibus non est motivum fidei: ergo, prob. ant. talis revelatio non habet pro objecto aliquid Divinum: ergo, Relp. neg. ant. sicut enim revelatio publica de rebus temporalibus, e. g. de armamentis, auctoribus Jacobi, vel de cane Tobie, est objectum formale fidei, non minus est hereticus, qui ista pertinaciter negaret, quam qui negaret mysterium SS. Trinitatis: ita etiam non minus est motivum fidei revelatio privata de rebus spiritualibus, quam revelatio privata de spiritualibus; nam in utroque casu adest testimonium DEI: nec minus revelatio de temporalibus, quam revelatio de spiritualibus creditur; quia DEUS eam dicit: adeoque habetur etiam objectum formale Divinum: ex quo patet, ad probationem negandum esse ant. vide n. 6. & 7.

QUESTIO IV.

De Ultimo Fidei Resolutivo.

ARTICULUS I.

Quodnam sit Ultimum Fidei Divi- nae Resolutivum.

154. Hæc controversia plures paginas variis auctoribus implet: & quodammodo in opinione fatis mirabiles abstrahit, quas singularem refutare non est animus: videre eas potest, cui libet, apud Gormaz de virt. Theol. disp. 16. sec. 1. n. 771. Ut autem hanc questionem, inter præcipuas hujus tractatibus non infimam, clare resolvamus, notandum, per resolutivum ultimum non intelligi hæc cauam efficiem, inmediatam, & adæquatam actus fidei; hac enim facile alignaretur, scilicet complexum ex omnipotentiæ DEI, & habite fidei (nisi hujus defectum ipsa etiam omnipotentiæ extrinsecè applicata suppleat) item ex gratia, si hæc physice infusat: tandem ex intellectu creata; nam actus supernaturalis fidei, nec adæquate procedit a principio supernaturali (quia est vitalis, & consequenter debet intellectus, per eum vivens, concurrere) nec adæquare à principio tantum naturali, ut est de fide ex Tridentino.

ctis,

155. Verum hoc quæstio hæc loci non agitatur in hoc sensu: sed per resolutivum hinc intelligitur motivum, seu objectum formale ultimum, in quo credens quiescit, & quod ipse pro ultimo responso intra lineam fidei dat interroganti, quare talem, vel tam actum fidei eliciat. Dixi intra lineam fidei; nam habitus, vel actus, non debet extra hi extra suam lineam, nec ei assignari pro resolutivo aliiquid, non spectans ad ejus lineam. Sic resolutivum ultimum charitatis Theologica recte assignatur bonitas DEI infinita; quia hæc est ultimum motivum intra lineam habitus charitatis: & in hac quiclibet ipse in linea sua. Quare, si quis ulterius quereret, unde sciat, bonitatem DEI esse infinitam, talis interrogatio jam esset extra lineam charitatis; non enim ad charitatem attinet scire, sed tantum amare suum objectum formale super omnia: non autem charitas amat, multò minus super omnia, quam eam scientiam, vel notitiam.

Hinc motiva probant, DEUM esse summum bonum, non sunt motivum charitatis Divinae: sed sunt motivum, aut fidei, aut alterius habitus intellectualis, qui credit, vel scit, ex suis rationibus, DEUM esse summum bonum. Sic etiam motivum obedientiae intra lineam suam est preceptum: scientia autem de precepto non est objectum formale obedientiae, sed alterius habitus, aut actus, ad obedientiam praesuppositi. Unde similia argumenta, quibus e. g. probatur, DEUM esse summum bonum, vel legem esse latam; non sunt motiva charitatis, aut obedientiae; sed tantum sunt conditiones, vel applications morales motivorum, in eo sensu, in quo dicitur, cognitio esse applicatio motivi ad voluntatem. Similiter motiva actus imperantis sunt suo modo conditiones, vel applications, motiorum propriorum actus imperati. Sic si quis ex timore gehennæ imperet sibi actum contritionis perfecta, metus gehennæ non est motivum istius, nec intra hujus lineam; (est enim tantum motivum attritionis) sed respectu contritionis est tantum aliqua quasi applicatio motivi: quod motivum est sola pura DEI bonitas propter se ipsum.

156. Sicut autem dantur applications motivorum, respectu habituum, & actuum voluntatis, ita etiam dantur applications motivorum, respectu habituum, & actuum intellectus. Hujus rei exemplum valde appositum afferit Gormaz de virt. Theol. n. 225. Intrat e. g. homo doctus in officinam bibliopolæ: legit aliquem librum, cuius auctorem ignorat, sive quia titulus defit, sive quacunque de causa: placent, que ibi legit de variis Theologicis rebus: queritur in bibliopolam, hominem non alia scientia, quam superficiali librorum notitia instrutum, seu, qui sciat quidem, quales auctores in officina adint, & quomodo nominentur: de extero autem, nec Theologus, nec Philosophus sit: ab hoc audit, auctorem libri illius esse S. Augustinum; tum enim vero statim firmius adhuc adheret le-

Quodnam sit Ultimum Fidei Divine Resolutivum.

41

ctis, quamvis: non tamen propter auctoritatem bibliopolæ, cuius auctoritas in rebus Theologicis nulla est: sed tantum propter auctoritatem S. Augustini, ei applicata per dictum bibliopolæ.

Quare hic assensus: *Credo ista; quia S. Augustinus ita scribit: ultimè resolutur in auctoritatem S. Augustini, & non in auctoritatem bibliopolæ, ob quam nequit quād eliceretur assensus, tam firmiter lectis adharen: & in hoc casu ulterius querere, unde sciat, hoc esse à S. Augustino scriptum, non est amplius querere motivum hujus assensus, & intra ejus lineam: sed est quārere motivum cognitionis prævia, & tantum applicantis motivum assensus: sicut habet hoc motivum in ordine ad assensum, rebus illis in libro lectis præstitum, sicut se habet motivum probans, quod DEUS sit summum bonum, in ordine ad actum charitatis: & superior quæstio etiam eodem modo se habet in ordine ad illum assensum, sicut se habet querere, unde sciat, DEUM esse summum bonum, in ordine ad actum charitatis. His prenotatis*

157. Dico. Ultimum resolutivum fidei est testimonium DEI infallibile, seu complexum ex sapientia, veritate, & revelatione externa DEI, ita Suarez de fide disp. 3. sec. 10. n. 9. ubi ait, ultimam resolutionem fidei fieri in ejusdem objectum formale: hoc autem cum S. Thoma docet, esse primam veritatem revelacionis; hinc n. 8. & 10. docet idem Eximius, auctoritatem Ecclesie non esse ultimum resolutivum fidei; e quodam Ecclesia, etiam ut directa à Spiritu S. non loquatur, sed tantum applicet verbum DEI. Unde docet, maxime n. 10. rudes, credentes Ecclesiæ ut directa à Spiritu S. aliquando implicitè relinvere suam fidem in auctoritatem DEI, quam (ut at) in Ecclesia quasi loquenter supponunt. Conferit Gormaz de virt. Theol. n. 782. & communis nostrorum.

Probi conclusio. Illud est ultimum resolutivum fidei, in quo tanquam in motivo, vel objecto formal, quiete intra lineam fidei intellectus: sed hic quiete in dicto complexo: ergo, prob. min. si quaratur ab intellectu, cur credat e. g. incarnationem Verbi Divini, respondet: *Quia DEUS summe sapiens, & verax, id revelavit: nec potest intra lineam fidei aliam responderem dare: sicut, si quaratur a voluntate, cur amet DEUM super omnia, responderet: Quia est infinite bonus, & amabilis: nec potest intra lineam charitatis aliud responderem dare: ergo, prob. ant. quatenusque aliam repsonionem det intellectus, si ea non continet dictum, vel revelationem, aut testimonium DEI, non assignabit motivum fidei, consequenter nec ultimum resolutivum ejusdem; nam fides, ut saepius jam dictum, præsertim n. 38. & 39. indipendibiliter exigit pro motivo testimonium DEI.*

158. Ut autem clarior fiat probatio sententia nostra, afferam breviter quæstio-
R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

nes, quæ occasione actus fidei possunt fieri. Prima igitur quæstio est. *Cur credis incarnationem? Respondet: Quia DEUS summe sapiens, & verax, eam revelavit: & haec responsio est omnino intra lineam fidei. Secunda est. Cur credis id, quod DEUS summe verax, & sapiens, revelavit, seu dixit? Respondet, clarum est, quod dicto illius Credendum sit, qui nec falli, nec fallere potest. Sanè haec quæstio est similis illi, qua quis quereret, cur assentiat rei ex terminis evidenti; ipsum enim dictum infallibile meretur assensum propter se: & hinc etiam ad hanc quæstionem non potest intra lineam fidei alia responsio dari, neque etiam debet, quam hæc: Quia hoc DEUS infallibiliter dicit.*

Tertia quæstio est. *Cur credis, DEUM esse summe sapientem, & summe veracem? Respondet, huic quæstioni intra lineam fidei non potest dari alia responsio, quam hæc: Quia hoc DEUS infallibiliter dicit: quomodo autem haec responsio non incurrit circulum vitiosum, vel petitionem principii, melius declarabitur infra in objectionibus.*

Quarta quæstio. *Unde sis, quod DEUS sit summe sapiens, & verax? Respondet: hæc quæstio non potest habere resonum intra lineam fidei; non enim ad fidem spectat sciœ, sed tantum credere: sicut ad charitatem non spectat sciœ, DEUM esse summum bonum, in ordine ad actum charitatis. His prenotatis*

159. Quinta quæstio. *Cur credis DEUM esse locutum? Respondet intra lineam fidei: Quia locutus est: ubi notandum, quemlibet, dum loquitur, hoc ipso exercitè dicere, seu testari ipso facto, se loqui; hinc impossibile est, ut DEUS aliquid, quodcumque sit, revelet, & non simul exercitè revlet suam revelationem, seu testimonium. Unde propter ipsum dictum non tantum potest credi objectum, e. g. incarnationem: sed etiam potest credi, quod DEUS locutus fuerit.*

Pariter quivis loquens, dum serio loquitur, & petit sibi credi, eo ipso dicit, se intelligere, aut sciœ rem, de qua loquitur, & veraciter eam dicere; hinc etiam exercitè, seu ipso facto, testatur, se habere sapientiam, & veritatem, & auctoritatem, cui fides possit adhiberi.

Hæc autem quilibet exercitè dicit proportionaliter ad se; unde homo censetur tantum dicere sapientiam, & veritatem humanam, pro sua conditione; quia tantum petit fidem humanam. At, quia DEUS petit fidem Divinam, seu firmissimam, sua locutione exercitè dicit auctoritatem infallibilem. Per hoc tamen non negatur, quod non possit signare, vel reflexè etiam aliquis dicere, se loqui: sicut esse sapientem, & veracem. Et sic in Scripturis sapientia reflexè revere-

F

revelatur, seu dicitur DEUS locutus: reflexè etiam, & signatè, dicitur, DEUS esse verax, sapiens, infallibilis, ut videre est n. 54, videtur etiam Suarez disp. 3. de fide sec. 12. n. 12.

160. *Sexta questio. Unde scis, quod DEUS sit locutus?* Respondeo iterum, non esse fideli, hoc scire: imò probabilius nec extra fidem, strictè loquendo, scitur universaliter, DEUM esse locutum; nam probabilius non est evidens fides Catholica, de quo infra; hinc etiam extra lineam fidei non scitur, DEUM esse locutum: sed tantum scitur, hoc esse evidenter credibile & credendum, sive esse evidenter credibilitatem, & credentiam, seu obligationem credendi fidem Catholicam. Potit autem evidentiā de obligatione credendi, potest, & debet, voluntas imperare, & intellectus elicere actum fidei. Sicut quando est evidens obligatione adorandi hostiam, de qua non possum prudenter dubitare, quod sit consecrata, certè debo eam adorare, et si evidenter non sciam, quod sit consecrata.

Septima quæstio. *Cur vis credere?* Respondeo: hoc non atinet ad fidem, cuius non est velle (cum sit virtus intellectus, non voluntatis) sed spectat hoc ad habitum pte affectionis, intra cuius lumen respondetur: *Quia honestum est credere, & implore obligationem credendi;* ut enim diximus n. 9. actus fidei, utpote meritorius, debet esse liber: non autem potest esse liber in se ipso, & intrinsecè; cum sit actus intellectus, qui est potentia necessaria: ergo debet esse liber in alio, seu extrinsecè, scilicet in imperio voluntatis. Quare ad eum requirantur duo habitus, unus voluntatis, dictus pte affectionis, qui liberè imperet actum, alter fidei Theologica; qui eum eliciat. Iti habitus habent diversa motiva: pia affectio respicit honestatem actus fidei, & honestatem implendi obligationem credendi; fides autem respicit testimonium Divinum.

161. *Ottava questio. Unde scis, dari obligationem credendi?* Respondeo: hæc quæstio est prorsus extra lineam fidei, imò & pia affectionis, ad quam non spectat fidei obligationem, sed eam implore: scitur ad charitatem non spectat scire, DEUM esse sumnum bonum, sed eum amare. Spectat igitur illa notitia obligationem credendi ad aliquem habitum intellectus, qui ex moti- vis credibilitatis, & etiam credititatis, ut vocant, concludit, dari evidenter hanc obligationem. Quanam autem sint illa motiva, fusè dicemus disp. sequenti. Non autem nititur fides istis moti- vis (altem, si non aliqua sint verbum DEI, ut aliqui volent) sed presuppositis his inferioribus, tanquam applicantibus motivum superius testimonii Divini, fides propter solum testimonium DEI applicatum, elicit assentum longe firmorem, quam mereantur illa motiva inferiora: sicut charitas, presupposta cognitio de bonitate DEI, elicit amorem DEI super omnia, & longè majorem, quam mereatur illa qualisunque cognitio: & in easul-

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

162. **O**b. 1. *Est revelatum nihil ponit reale in rebus, consequenter est tantum ens rationis: sed ens rationis non potest esse specificativum, consequenter nec ultimum resolutivum actus fidei: ergo.* Resp. dist. ma. *Est revelatum est ens rationis metaphysicum, aut physicum. neg. ma. logicum. om. ma. & dist. min. ens rationis metaphysicum non potest esse specificativum actus. om. min. physicum, aut logicum. neg. min. & cons. Ens rationis physicum est illud, quod realiter non potest existere, sed tantum aliquo modo concipi, ut Chimara: & de hoc ente omitti, quod non specificat habitum, quanquam fors aliquis alius hoc negaret. Ens rationis logicum est ipsa operatio intellectus, seu cognitionis, qua utique specificat suum habitum, tanquam effectus suam causam. Ens rationis logicum iuxta multis est terminus secundum intentionis: & in hoc sensu est revelatum, non est ens rationis; hinc omisi ma. Juxta alios autem ens rationis logicum est idem, ac concretum logicum, seu denominatio extrinsecè, cuius scilicet forma non inest subiecto, ut cognitum, vísuum &c. & tale concretum etiam est esse revelatum: falsum autem est, quod talia non specificent actum, vel habitum; nam forme etiam extrinsecè magnam vim habent, ad movendum intellectum, vel voluntatem, ad hos, vel illos actus, ut pater in innumeris: sic res vita movet ad amorem: res perditad ad luctum: recuperata ad gaudium &c.*

163. **O**b. 2. *Potest dari actus fidei, qui non attingat testimonium Divinum: sed hic non habet pro ultimo resolutivo ictus testimonium: ergo.* Resp. dist. ma. *Potest dari actus fidei formalis, neg. ma. fidei objectiva, vel virtualis. conc. ma. & dist. min. hic actus fidei objectiva non habet pro resolutivo intrinsecò testimonium DEI.* conc. min. *Non habet pro extrinsecò, neg. min. & cons. Quid sit actus fidei objectiva, dictum sufficienter est n. 43. hic autem actus, cum non habeat motivum intrinsecum, non potest utique in illud resolvi. Habet autem motivum extrinsecum, scilicet ipsum testimonium DEI; nam hoc, cum sit intrinsecum respectu actus fidei formalis, eo ipso est extrinsecum respectu actus fidei objectiva. Si neges, posse motivum extrinsecum dici resolutivum, eo quod non sit intra lineam actus ipsius, non tecum contendam, sed aliter dist. min. & est actus fidei objectiva. om. min. est actus fidei formalis, de quo est nobis*

debet effici propositum, & applicatum, ut discerni utique possit eius existentia, saltem ut de ita prudenter dubitari non possit: neque etiam prudenter dubitari possit, quod sit testimonium, seu locutio DEI: tales autem non sunt illustrationes ordinariae, & praesertim illustrationes multæ, prævia ad piam affectionem, vel etiam ad actum fidei.

Talis etiam non est illustratio, qua cognoscimus credibilitatem nostræ religionis; quia non est locutio DEI; unde etiam actus, quo post acceptam eam illustrationem affirmamus eam credibilitatem (ut docet Gormaz de virt. Theol. n. 666. citans Suarezum disp. 4. de fide sec. 6, & Lugo de fide disp. 5. sec. 3.) non est actus fidei, sed vel procedit ab omnipotenti extrinsecè applicata, vel ab habitu conexo cum fide. Addit. Gormaz, eum actum, seu eam illustrationem, non efficit revelationem; coquid non sit actus obscurus, sed evidens: qua ratio pugnat quoque contra alios actus prævios, saltem multos. Multò autem minus dicit potest, resolvi fidem in lumen internum, supernum, transiens, vel habituale, tenens se ex parte potentie, & productivum actus fidei, ut voluntate Bannez, Arragon, & alii apud Gormaz de virt. Theol. n. 773. ut enim diximus n. 154. non agimus hic de causa efficiente, sed de objecto formali, & motivo fidei.

164. **O**b. 3. *Potest dici, actum fidei resolvi in auctoritatem Ecclesie: ergo non necessariò resolvi in testimonium DEI.* Resp. Vel intelligitur auctoritas Ecclesie tantum humana, scilicet tanquam alicuius congregationis ex sapientissimis membris confitata: & tota hæc sapientia & auctoritas est fallibilis, praesertim circa difficultima mysteria, quæ nostra fides amplectitur: adeoque huic auctoritati non potest ianit fides illa firmissima, qua exigitur a nobis. Vel intelligitur auctoritas Ecclesie, ut infallibilis per assistantem Spiritus S. & rursus distinguendum est; vel enim propositio, aut definitio Ecclesie, à Spiritu S. directa, est verbum DEI: & actus fidei, resolutus in eam definitionem, resolvi realiter in verbum, seu testimonium DEI, quod volumus: vel illa definitio non est verbum DEI, sed tantum infallibilis ejus applicatio: & actus fidei non resolvi in illam; quia, ut hucusque saepè, & sufficienter probatum, actus fidei exigunt pro objecto formali testimonium DEI. Quid autem ex his duobus tenendum, examinabimus infra à n. 443. In forma dist. ant. posset dici, actum fidei resolvi in auctoritatem Ecclesie, si definitio Ecclesie sit verbum DEI. conc. ant. si non sit. neg. ant. & cons.

165. **O**b. 4. *Potest dici, quod actus fidei resolviatur in supernaturem illustrationem Spiritus S. vel lumen supernaturale infusum: ergo.* Resp. dist. ant. posset hoc dici, si illa illustratio sit testimonium DEI. conc. ant. si non sit. neg. ant. & cons. Non est dubium, DEUM saepè illustrando interius loqui; sic enim saepè Prophetis locutus est: & hinc illustratio interior etiam potest esse locutio DEI: quo casu utique actus fidei poterit esse. Sed tunc debet ea illustratio ita clara esse, vel certè cum talibus signis proponi, ut prudenter dubitari non possit, DEUM per eam loqui. At non omnis illustratio interior supernaturalis, seu Spiritus S. est talis; nam multæ tantum proponunt alias rationes, & sunt cognitiones aliquæ supernaturales rationum quorundam c. g. signorum credibilitatis Ecclesie: neque proponunt rem semper in se ipsa veram, sed tantum evidenter credibilem: neque etiam proponunt reflexè, aut exercitè se ipsis, ut verbum DEI: sed potius proponunt ut verbum DEI aliquam revelationem à se distinctam, & sepius exterream. Insuper neque signa credibilitatis eò tendunt, ut omnis illustratio superna habeatur pro verbo DEI, sed tantum aliqua alia illustratio, in ordine ad quam etiam datur ea illustratio.

Uterius ordinariè illustratio superna non est sufficienter a nobis discernibilis, aut nobis sufficienter proposita, sive applicata tanquam testimonium DEI: adeoque illustratio superna, quam ordinariè habemus, non potest esse motivum fidei; hoc enim

prob. ian. ant. superius. prima veritas non potest movere ad credendum se ipsum: ergo. prob. hoc ant. in naturalibus aliis est veridicum, vel si aliunde mihi redditur prudenter credibile, e. g. ratione dignitatis, qua prædictus est, quod veridicus sit, possum prudenter credere ipsi, quando dicit, se hic, & nunc, mihi veraciter loqui, & me non fallere: vel etiam, si dicit, se non solere fallere, nec in certis rebus falso: imo hoc frequenter, & prudenter contingit in humana fide: igitur adhuc prudenter potest id fieri in actibus fidei.

Confirm. Actus fidei debet esse actus mediatus: sed assensus præfitus prime veritati propter se, non est actus mediatus: ergo non est actus fidei. Resp. neg. ant. ad hujus prob. iterum, neg. ant. ad cujus prob. conc. ant. neg. conf. Habitus naturales generantur ex frequentiis actibus: & hinc quando actus sunt diversi, generantur diversi habitus, & isti iterum limitantur ad similes actus. At habitus supernaturales infusi, cum non generantur ex actibus, & in superiori sunt quasi potentiae, non ita arctè limitantur. Quanquam autem prima veritas sit aliquod quasi principium, cum tamen sit etiam aliquid, signat, vel saltē exercitetur reverentiam, potest etiam per fidem affirmari.

Ad confirm. dist. ma. Actus fidei debet esse actus mediatus, hoc est, debet esse cognitio unius in alio, respectu objectorum distinctionum ab ipso testimonio DEI, seu prima veritate. conc. ma. respectu ipsius etiam testimoniū, & prima veritatis. neg. ma. & om. mi. neg. conf. Cum alia objecta longe plura sint, & ista in ordine ad fidem non cognoscantur tanquam vera in se, sed tantum in testimonio Divino; hinc, denominatio desumpta a posteriori, potest actus fidei dici actus aliquo modo mediatus. At vero ipsum testimonium DEI, seu prima veritas, non cognoscitur, seu affirmatur in alio per fidem, sed immediate propter se: nec tamen propterea actus fidei respectu prima veritatis erit assensus primi principii strictè dicti, ut jam dictum n. 49.

168. Dices. Hac ratione prima veritas deberet movere ad se ipsum, & esse prior se ipa: hoc est impossibile: ergo. Confirm. 1. Auctoritas DEI est obfusa: ergo non possum ei assentiri propter se. Confirm. 2. In humanis fulte crederem, aliquem esse sapientem, & veracem, tantum, quia ipse dicit, se esse tales: ergo etiam actus, quo credimus DEUM esse sapientem, & veracem, male iteretur hoc motivo. Resp. dist. ma. prima veritas deberet esse prior se ipsa in sensu formalis. conc. ma. in sensu reali. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conf. Hoc debet dici in omnibus veritatis immediate propter se affirmatis, & in omnibus primis principiis.

Ad 1. confirm. dist. conf. ergo non possum auctoritatem Divinam assentiri propter se, nisi aliunde applicetur. conc. conf. si applicetur. neg. conf. vide n. 49. Ad 2. confirm. dist. ant. stulte crederem, si veracitas illius hominis aliunde non applicetur. om. ant.

si applicetur, neg. ant. & conf. Certè, si sapientia sum, aliquem hominem esse veridicum, vel si aliunde mihi redditur prudenter credibile, e. g. ratione dignitatis, qua prædictus est, quod veridicus sit, possum prudenter credere ipsi, quando dicit, se hic, & nunc, mihi veraciter loqui, & me non fallere: vel etiam, si dicit, se non solere fallere, nec in certis rebus falso: imo hoc frequenter, & prudenter contingit in humana fide: igitur adhuc prudenter potest id fieri in actibus fidei.

169. Ob. 7. Juxta nos resolutio fidei fieret in revelationem mediata, jam ante mille, & plures annos factam Patriarchis, Prophetis, aut Apostolis: sed hoc est incredibile: ergo. Resp. conc. ma. neg. mi. Hoc nullo modo incredibile visum est Eximio Doctori, & gravissimis aliis auctoribus, quin nec S. Thomas, qui exp̄s̄ dicit, fidem nostram illi revelationi mediatam inniti: verba eius citavimus n. 149. Aliud est, quod debeamus habere proximiorem aliquam applicationem revelationis, immediatè nobis factam: aliud est, quod debet ipsa revelatio immediate nobis, & nostro tempore esse facta: illud concedimus, & inferius expōmus, unde habeatur ea applicatio respectu singulorum: alterum negamus.

Dices ex Haunoldo l. 3, tr. 1. n. 100. Mysterium SS. Trinitatis non est immediatè credibile in se; quia non appetit ex terminis credibilis: sed neque revelatio mediata appetit immediatè in se ex terminis credibilis: ergo neque ista est immediatè in se credibilis. Resp. neg. ma. Illa ratio saltem non est adequata. In primis implicat, ut mysterium SS. Trinitatis in se appareat credibile, etiæ enim appetere possit per visionem beatificam immediatè in se verum, & affirmabile, non tamen potest appetere in se credibile; quia non est testimonium; nam quidquid est credibile, debet esse tale in testimonio DEI: consequenter etiam illud mysterium debet appetere credibile in testimonio, hoc est, in alio. Ulterius illud mysterium neque est in se affirmabile respectu nostri; quia independenter a testimonio DEI non est nobis applicatum, ut possit propter suam solam veritatem movere intellectum. Si tamen potest independenter a testimonio DEI nobis sufficienter applicari in via (de quo non dilato) potest etiam independenter ab illo affirmari. At vero revelatio, etiam mediata, potest in ordine ad fidem ita applicari, & de facto ita applicari per signa credibilitatis: ergo est lata disparitas.

170. Ob. 8. Nostra resolutio fidei committit circulum vitiosum, vel petitionem principii: ergo est insufficiens. prob. ant. nostra resolutio fieret hac ratione: Credo e. g. incarnationem; quia DEUS summus verax, & sapiens dicit. Quod si dein ulterius queratur: Quare credis, quod DEUS dixit? responderi non potest aliter, nisi: Credo; quia verax est: vel quia hoc dicit, & ita est sed sic, vel committitur circulus vitiosus, vel petitio principii, ut patet intelligi:

genti: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. neg. ant. & dico, non responderi tantum: quia DEUS verax est; hoc enim non sufficit; nam, eti DEUS verax sit, potuisset non loqui, & tunc non potuisset ei credi: sed potius intra lineam fidei iterum responderetur: quia DEUS verax dicit: & hinc non fit circulus; quia nullus fit progressus, sed sistitur in eodem motivo. Sicut ad quæstiōnem: Cur amas DEUM? responderetur: quia est summum bonum: & si ulterius facias interrogas, non potest aliud responderi intra lineam charitatis: nemo tamen dicit, committi tunc circumlocutum.

Potius videri potest, committi petitio principii, quia tunc dicitur viciose committi, quando aliquid, quod non est ex se clarum, aut certum, vel evidens, adfringitur, & peccat, ut admittatur abique ulla probatione, sicut admittunt solent prima principia evidencia. At neque hæc petitio principii committitur in nostro calu; quia, licet intra lineam fidei non probetur ulterius testimonium Divinum, probatur tamen extra lineam fidei, saltem ut evidentes credibile, & credendum: quod non contingit circa prima principia evidencia. Et ita propositio: DEUS testatur, se esse primam veritatem infallibilem: est quidem per se credibilis intra fidem, sed non nisi presupposita applicatione sufficiens extra lineam fidei. vide etiam dicta n. 49.

171. Dices. I. illa probatio extra lineam fidei non est sufficiens: ergo nec ita responsio. prob. ant. Illa probatio non reddit nos certos de existentiæ testimonio Divini: ergo non est sufficiens approximatio testimonii Divini, ut propter hoc eliciamus actum fidei firmissimum. prob. conf. objectum non agit, nisi ad menturam applicationis: e. g. objectum applicationis per apprehensionem, vel actum probabilem, aut obscurum, non agit, aut moveret, ut progrediatur ad actum evidenter: ergo neque objectum, applicatum duntaxat per actum inferiorem, & extra lineam habitus fidei, agit, ut progrediatur ad actum firmissimum, & certissimum intra lineam fidei.

Resp. neg. ant. ad prob. om. ant. quia illa motiva, etiæ de ipsa revelatione non afferant tantam certitudinem, quanta requiritur ad eliciendum actum fidei, tamen affrent, ut infra dicimus, aliquam certitudinem moralem. Sed hoc omisso neg. conf. ad hujus. prob. neg. ant. universaliter sumptum; licet enim causa creat non possit naturaliter agere, nisi aliquo modo applicata, tamen non semper agit præcisè juxta mensuram applicationis: quamvis negari non possit, id sc̄pe contingere.

172. Quod causa, vel objectum, sapientia aget ad mensuram applicationis, & huic effectus commensuratur, patet ex exemplo in objectione positio, & etiam ex aliis: e. g. ignis magis approximatius magis calefacit. Quod autem id universaliter non sit verum, potest ostendit inductione plurium. Sic cognitio DEI non est digna amore super omnia: at-

F. 3 quata

minibus redditur credibile, DEUM hæc, vel illa revelasse: hoc autem motivum est ordinari prædicatio ministri, ab Ecclesia missi; sic enim ait S. Paulus ad Rom. 10. v. 14. *Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient sine predicatione? quomodo verò prædicabunt, nisi mittantur?*

174. Igitur res sic contingit. Cognoscit intellectus motiva credibilitatis, qua siudient evidenter esse credibile, & credendum mysterium e. g. incarnationis, seu dari præceptum illud credendi propter auctoritatem DEI revelantis: hæc veritas movere voluntatem ad parendum præcepto; unde ista ministrorum, licet concedatur, non habere eandem auctoritatem cum testimonio DEI (quoniam aliqui oppositum velint, docentes, ipsam prædicationem Ecclesiæ, vel nullum ab ea missi, esse moraliter verbum DEI, de quo agetur inferius à n. 443.) debet tamen tanta esse, ut ipsius prædicatio reddat testimonium DEI evidenter credibile, & credendum: adeoque debet ipsa prius esse evidenter credibilis, ita, ut nemo de Ecclesiæ, ejusque prædicationis veritate, prudenter dubitare possit. In hunc finem DEUS Ecclesiæ vestitus signis veritatis planè maximis, & intellectum non omnino pertinacem convincit. Hæc autem signa vocantur *motiva credibilitatis*, qualia sunt *propertia, miracula, uniformitas, & sanctitas doctrina, diffusio, seu extensio universalis in omnem orbem* &c. quæ fūlūs infra prosequemur.

Dices. 2. Voluntas non potest imperare intellectui firmiore assensum, quæ mereantur motiva precedentia. Resp. neg. illatum; potest enim omnino imperare firmiorem assensum, non quidem pium motivis illis precedentibus, sed aliori motivo testimoniorum Divinorum: quod enim voluntas hoc possit, est certum ex Innocentio XI. qui daminavit hanc 19. nam propotionem: *Voluntas non potest efficiere, ut assensus fidei in se ipso sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.* Potest nempe voluntas aquæ bene determinare intellectum ad implendam obligationem suam, quæ possit determinare alias potentias, aut se ipsum. Et quidem voluntas tam prudenter potest imperare adimplectionem præcepti fidei, quæ adimplectionem alterius cuiuslibet præcepti sufficiens intimati, præseruit, cum præceptum credendi, seu credentias fidic, ut infra dicimus, sit evidens. videatur de hac applicatione motivi Gormaz de virtut. *Theol. a. n. 788.*

DISPUTATIO III.

De Applicatione Objecti Formalis Fidei.

175. **A**uctoritas DEI dicentis, sic testimonium Divinum, cum,

falsum juxta communem ordinem Divine providentiae, non innoteſcat omniibus immediate per se, debet per aliquid aliud applicari, vel reddi credibile, sive ita proponi, ut assensu fidei omnino dignum sit, & hic ei prudenter adhibetur, tanquam tali objecto, cui fides prudenter negari non possit, sed juxta leges prudentiae omnino adhiberi debeat: sicut scilicet proportionaliter liber S. Augustini, in diximus n. 156, debet applicari per auctoritatem bibliopole; unde debet adesse aliquod motivum, ex quo ho-

minibus redditur credibile, DEUM hæc, vel illa revelasse: hoc autem motivum est ordinari prædicatio ministri, ab Ecclesia missi; sic enim ait S. Paulus ad Rom. 10. v. 14. *Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient sine predicatione? quomodo verò prædicabunt, nisi mittantur?*

Jam verò auctoritas Ecclesiæ, vel ejus ministrorum, licet concedatur, non habere eandem auctoritatem cum testimonio DEI (quoniam aliqui oppositum velint, docentes, ipsam prædicationem Ecclesiæ, vel nullum ab ea missi, esse moraliter verbum DEI, de quo agetur inferius à n. 443.) debet tamen tanta esse, ut ipsius prædicatio reddat testimonium DEI evidenter credibile, & credendum: adeoque debet ipsa prius esse evidenter credibilis, ita, ut nemo de Ecclesiæ, ejusque prædicationis veritate, prudenter dubitare possit. In hunc finem DEUS Ecclesiæ vestitus signis veritatis planè maximis, & intellectum non omnino pertinacem convincit. Hæc autem signa vocantur *motiva credibilitatis*, qualia sunt *propertia, miracula, uniformitas, & sanctitas doctrina, diffusio, seu extensio universalis in omnem orbem* &c. quæ fūlūs infra prosequemur.

Itaque negotium istud sic communius procedit. Primo per signa credibilitatis agnoscit homo, Ecclesiæ Catholicam præ omnibus aliis sectis esse credibile, & credendam, seu pro vera habendam. Ex hoc manifeste sequitur, veribus Ecclesiæ, seu etiam ministrorum, ejus nomine loquentis, esse credendum. Hinc ulterius, quando illa, vel ejus minister, dicit, hoc, vel illud, esse a DEO revelatum, hos, vel illos libros, seu Canonicos, & contineare verbum DEI, credendum est, DEUM id dixisse, illisque libris contineri verbum DEI. Et sic ritè esti applicatione testimoniorum Divinorum, cui deinde intendo elicere actus fidei. Ut autem oratione ista omnia explicemus, varias verbi DEI applicationes singillatim examinabimus.

QUÆSTIO I.

De variis Regulis applicantibus Verbum DEI.

ARTICULUS I.

An Sacra Biblia sola sufficienter applicent Verbum DEI.

176. **R**eligiones, seu, si ita velis dicere, sectæ (sumendo hoc vocabulum latius) quæ in mundo hoc dñe sunt, aut adhuc dantur, ad has potissimum classes possunt reduci, scilicet ad Philosophismum, Paganismum, Machometismum, Judaismum, & Christianismum. *Paganismus* vocatur cultus plurium Deorum, qualis apud gentiles, & ethnicos, seu paganos fuit.

fuit. *Philosophismus*, qui ab aliis *Theismus* dicitur, eorum est, qui unum DEUM colunt: aliud tamen de ipso non credunt, quæ, quod naturalis ratio de eo dicit: paniter aliud præceptum, quæm juris naturæ, non agnoscunt. *Machometismus*, est eorum, qui colunt DEUM, & Machometem, tanquam ejus prophetam: quoniam etiam Christum, sed cantum ut prophetam, & hominem dunt taxat venerentur. *Judaismus* præter ea, quæ natura dicit, admittit etiam revelationem Divinam, in antiqui testamento libris contentan, colique unum DEUM: sed Christum nullo honore dignum existimat. Tandem *Christianismus* Christum filium DEI profiteret, & revelationes, tum antiqui, tum novi testamenti admittit.

Dividuntur autem hæ classes iterum in species inferiores; nam idololatrie diversissimos DEOS adorant: & Philosophi, eodem lumine naturali, ut existimabant, ducti, diversa statuerunt: Turca quoque, & Perse, quoniam ambo Machometem colant, sese invicem ut hereticos tractant. Inter Iudeos fuit alia secta Pharisæorum, alia Saduceorum, alia Herodianorum. Christiani etiam in diversas sectas, Arii, Donati, *Wiccleffii*, Lutheri, Calvini &c. abiérunt. Ex his autem Philosophismus, cum non admittat verbum DEI, sed tantum lumen naturale, utique non aliam admittit applicationem credendorum, vel potius affirmandorum de DEO, quæm ipsum naturalem homini rationem. Gentiles, cum absurdissima quæque de suis Diis credant, tanquam applicationem credendorum, aut alignante traditionem majorum (ut ex gentes, quæ scriptis nihil consignarunt) aut certè aliquos libros eorum, & probabiliter adjunctam poparam, vel etiam poëtarum suorum explicationem. Machometani suum Alcoranum, aut certè ejus expositiones, producent. Iudei, aut Kabbiniorum auctoritatem, aut suum Talmud, moderno præsertim tempore alignant. Christiani quoque inter se discrepant; quidam enim, ut heretici plures, Biblia Sacra, aut spiritum privatum adstrinunt: alii, ut Catholici, applicationem (eu quod id est) regulam aliquam vivant, verbum Divinum, sive scriptum, sive traditum, in sensu legitimo explicitant, agnoscunt.

177. Circa hæc facile probatur, quod minime sufficiant ea, quæ ab aliis, quam Christianis assertur; nam, cum (ut infra probabimus) evidenter credibilia, ac credenda sint plura mysteria altissima, & captum humanae soli (ut Philosophismus vult) ea applicare non potest. Cum rursus evidenter credibile sit, DEUM plurima esse locutum, quæ ratio naturalis non dicit, certè per istam illa verba DEI applicari non possunt. Huc faciunt quoque dicta n. 36. que etiam probant, humanam rationem non tantum non esse motivum fidei, sed nec esse ejus infallibilem applicationem.

Cum insuper (ut infra probabimus) ad minimum evidenter credibile sit, atque cre-

dendum, falsas esse sectas Gentilium, & Machometanorum, nec eas habere verbum DEI, utique sequitur, carum etiam applicationem falsam esse, quatenus pro verbo DEI falsissima quæque applicat. Pariter, ut infra probabimus, falsa est secta Iudeorum, quæ nunc existit, adeoque neque penes ipsos est verbum DEI purum, aut incorruptum; quoniam enim libros Moyis ab eis adhuc haberi concedamus, tamen Rabbini alia multa adjunxerunt, & Talmudista inanis fabulas confinxerunt. Quare, eti sūum Talmud, non ipsum verbum DEI, sed tantum applicationem ejus vocarent, tamen pessime fallerentur. Unde hæc quæstio de applicatione verbi Divini potissimum reducit ad applications verbi Divini, quæ varia secta Christianorum assignare solent: quoniam scilicet ex pluribus tanquam legitima tenenda sit: quæ maximi momenti questionem ut ordinatè decidam, per partes rem agam, & de variis verbi DEI applicationibus per plures articulos tractabo, & primò de Sacra Scriptura.

178. Dico itaque, Sacra Scriptura, seu verbum Dei scriptum, non applicat sufficienter sibi ipsum, sed indiget adhuc alia applicatione, aut regulâ. Ita omnes Catholici contra hereticos. Utique non nego, quod Scriptura Sacra sit verbum DEI: neque nego, quod, si ipsa sit recte applicata in sensu vero, poslit aliquis dirigi ab ea ad credendum: sed tantum nego, quod ipsa sola, non aliunde applicata, sit sufficiens regula credendorum. Prob. conclusio. Tunc Sacra Scriptura non potest esse regula se sola sufficiens, si ex ipsa sola, & nondum aliunde applicata, non constat. 1. an detur aliqua Scriptura Sacra, seu verbum DEI scriptum. 2. quinam libri sint Canonici, vel Scriptura Sacra. 3. quæ sit legitima corum editio. 4. quis verius Sacra Scriptura sensus, in quo omnia credi debeant: atqui haec omnia non constant ex sola Scriptura: ergo.

Major est innegabilis: si enim nesciatur, an detur aliqua vera Scriptura, aut nesciatur, in quibus libris, vel horum editionibus, comprehendatur, vel non pateat verus ejus sensus, omnia erunt obscura, & incerta, adeoque minime sufficientia ad fidem certissimam, ut est per se clarum. prob. igitur minor per partes: & in primis quod primam partem. Si ex Scriptura certò constaret, dari aliquam Scripturam Sacram, ideo hoc confaret; quia id Scriptura affereret: sed, licet ipsa id afferat, non ideo independenter ab omni alia regula, offendente infallibilitatem Sacrae Scripturae, & applicante veritatem hujus assertoris, est statim certum. Scripturam in hoc verum dicere: alias quilibet liber, qui dicaret, se esse, vel dicas Sacram Scripturam, certissimam de hac re fidem faceret, quod nemo sanus dixerit. Certè plures circumferunt libelli, qui continent alias fictas revelationes, & rejeciendi sunt, eti dicant, eas esse veras.

179. Sed nec secundum potest constare ex Sacra Scriptura sola; nam supposito eti-
ar,

am, dari Scripturam aliquam Sacram, & veram, tamen non est ex Scriptura sola probatum, quinam prae aliis libri sint Canonici. Certè aliqui quoddam rejicunt, quos alii admittunt: quoniam omnes, hac de re ligantes, aliquam veram Scripturam dari agnoscant. Sic Judai veteris testamenti libros plerisque ut Divinos admittunt: at novo testamento omnem auctoritatem abrogant. Manichei econtra, exploso testamento veteri, solum nova fidem adhibeant: & quando urgebantur, quod Christus Dominus ipse, & Evangelista, ac alii scriptores faci, in Evangelio, & Epistolis Canonicas, textus veteris testamenti, tanquam sacros adhibeant, reponebant, etiam novum testamentum quoad eas partes esse falsificatum. Alii saltet aliquos libros rejicunt, ut libros Esther, Baruch, Tobia, Sapientiae, Ecclesiastici, Machabaeorum: imo & quoddam partes novi testamenti, ut epistolam ad Hebreos, epistolam S. Jacobi, item secundam S. Petri, & secundam ac tertiam S. Joannis, ejusque Apocalypsin, itemque epistolam S. Jude. Econtra aliqui admisere tanquam Canonicos, librum Hermetis, seu Paforis, tertium, & quartum Esdrae, tertium, & quartum Machabaeorum, orationem regis Manasse, epistolam Pauli ad Senecam, Evangelium Nazariorum, & alia, quae vide apud Bellarminum tom. 1. controu. 1. de verbo DEI. l. 1. c. 20., quos tamen libros Catholicos, ut Canonicos non admittunt. Quomodo autem ex sola Scriptura hæc lis definitur?

180. Pariter nec ex solis Scripturis determinari potest, quenam sit sincera, & incorrupta facrorum librorum editio. Certum quidem est, DEUM speciali providentia sua impeditivis, ne intra scriptoribus ferme jam secula, que fluxerunt a tempore scripti novi testamenti, non interierint, Evangelicae novi testamenti Scriptura (ut nihil dicam de testamento antiquo, quod adhuc pluribus facilius, saltet quoad aliquos libros, antiquius est) eti genitiles severitatem facros libros tradi sibi jusserint, traditique combufferint: eti tunc temporis ex typographia defectu exemplaria non ita copiose a scriptoribus confici potuerint, praesertim correpta; cum a describentibus facile aliqua omitti, aut perverse scribi, aut etiam malitiosè plura mutari, vel addi potuerint: certum, inquam, est, speciali DEI providentia erga Ecclesiam adscribendum esse, quod non omnia exemplaria Sacra Scriptura fuerint tradita, vel combusta, aut altera perdita, vel etiam omnia corrupta. Attamen certum etiam est, quod aliqua exemplaria Sacra Scriptura fuerint corrupta; alias cur jam S. Hieronymus, & alii, de correctione solliciti fuissent. Evidem scio, Bellarminum tom. 1. controu. 1. de verbo DEI. l. 2. c. 2. negare, Hebraica Biblia a Judæis in odiu Christi fuisse corrupta, ut aliqui volebant: quod tamen nulli in ea editione dencur errores, nec ipse afferit: imo c. eod. statim subinstitutum ait, hoc falsum esse: iterum explanat. in psalmos mendosam eam editionem esse

sapius afferit, praesertim post additionem punctorum, à Rabbini factam, post quam versio Hebraica sape valde dubii sensus est, & à Latina editione multum diversa. Pariter videtur est apud Bellarminum cit. l. 2. nec Græcam, nec Chaldaicam, nec omnes Latinas editiones, olim adhibitas, esse absque omnibus mendis, praesertim quae ab hereticis prodierunt: & celari non possunt impostura Lutheri, qui plurus textus corrupit. Imo, quam habemus editionem vulgatam, quoniam omnibus meliorem, ac puriorrem esse, & in iis, que ad fidem, morisque spectant, infallibilem, dubitate non licet, tamen eeu omnibus omnino numeris abfolunt, & librariorū, aut typographorum, erroribus omnibus carentem, Ecclesia non prospicit, ut exprefse dicitur in prefatione ad lectorum, posita in principio Bibliorum Sixti V. & Clementis VIII. iufu editorum.

181. Quod attinet ad quartum, scilicet, quod sensus Sacrae Scripturae sit dubius, & ex obscuro, id quidem hereticis, nostri praesertim temporis, pervicaciter negant: attamen intellectui non obstinatum est ita certum, ut hoc omnino dubitate non possit. In primis enim ipsa S. Scriptura testatur, se esse obscuram, & intellectu difficultem. S. Cipr. 1. 18. v. 18. ait David: *Revela oculos meos, & considerabo mirabilis de te tua:* & v. 34. *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam: rursum. v. 135. Faciem tuam illuminam super servum tuum, & doce me iustificationes tuas:* in qua loca S. Hieronymus in epist. ad Paulinum de institutione Monachic. c. 4. ait: *Si tanus Propheta tenebras ignorantia confiterit, quoniam putas parvulas, & penit latentes, infestis nocte circumdari?*

Ierum Luca ultimo v. 45. de Christo dicitur: *Tunc aperuit illis discipulis sensum, ut intellegerent Scripturas: ergo non per se ipsos eas intelligebant.* Actorum 8. Eymundus regina Candacis Itaiam legens, & à Philippo Diacone interrogatus v. 30. *Patience, intelligis, que legis? respondit v. 31. Et quomodo possum, si non alius ostenderit mihi?* Denique de epistolis S. Pauli dicitur 2. Petri. 3. v. 16. *In quibus sunt quedam difficultas intellectu, que indocti, & instabiles depravant, sicut & ceteras Scripturas, sed suam ipsorum perditionem.* Notat autem Bellarminus tom. 1. controu. 1. de verbo DEI. l. 3. c. 1. non dici difficultia tantum indocti, & instabiles, sed difficultia abfolute, quoniam de indoctis dicatur, quod ea dicta depravent: idque probat ex S. Augustino.

Consentium unanimiter SS. Patres. S. Hieronymus modò citamus, qui insuper epist. ad Alagiam, quest. 8. in cum locum occasione accepta peccatum &c. ait: *Totus hic Apostoli locus, imo omnis epistola ejus ad Romanos, nimis obscuritatibus involuta est.* S. Augustinus epist. 19. ad Januarium c. 21. Miror, quia hoc te latet, quod non solum in aliis innumerabilibus rebus, multa me latent, sed etiam in ipsis Sanctis Scripturis multi

An Sacra Biblia sola sufficenter applicent Verbum DEI.

multo nesciam plura, quoniam sciam. & l. de fide, & operibus c. 15. ait: *Quapropter diligenter oportet attendere, quomodo accipienda sit Apostoli Pauli illa sententia, plane ad intelligendum difficultis, ubi ait (1. Cor. 3. v. 11.) Fundamentum enim aliud nemo posset posse, prater id, quod possumus, quod est Coris. JESUS &c. S. Gregorius homil. 9. in Ezechiel, ait: *Liber autem involutus est Scriptura Sacra & eloquium obscurum, quod profunditate sententiarum involvitur, ut non facile sensu omnium penetretur.* Similia habentur paulum apud alios SS. Patres, Iraceum, Ambrofum, Chrysostomum, Orientem, quorum textus vide apud Bellarminum tom. 1. controu. 1. de verbo DEI. l. 3. c. 1. Accedit experientia ipsa: cum doctissimi etiam, atque optimi viri, post indefessa studia, tamen farebantur, sensu Sacra Scripturae sape ibi esse obscurum. Et sane hoc nemo mirabitur, si considerare velit facrum litterarum tropos obscuros, phrases a nostris linguis alienas, inaudita proverbia, parabolæ peregrinas, translationes longim petitus &c.*

182. Quin ipsi heretici, licet alicubi tueantur, Scripturam esse intellectu facilē, alibi si immemores dicunt, cam esse difficultem. Lutherus l. 1. contra Zwinglium, & Beccalampium ait, propter diversas Scripturas interpretationes, si mundus diutius steterit, recurrentum tandem rursus ad Conciliorum decreta. Idem in prefatione in Psalmodi ait, nec doctissimos, nec sanctissimos, nec se ipsum, intelligere in omnibus Platerium in legitimo sensu. Brentius ait, donum interpretandi Scripturas esse donum Spiritus Sancti, qui tamen illud liberum distribuit, pro suo beneplacito. Kemnarius ait, in Ecclesia donum interpretationis non omnibus esse commune, sicut & gratiam sanationis, ac miraculorum. Accedit, quod factio etiam ipso sibi contradicunt heretici: dum enim dicunt, Scripturam esse claram, tamen, quandoconque ex ea nobis aliquid obiciunt, nunquam textum pro se clarum adducunt, ut ista videbimus: Imo semper absque comparatione creditibilis est, textum illum facere sensum, ipsorum intentionis oppositum: quomodo ergo dicere possunt: omnia cito clara?

Nec heretici respondeant, Scripturam tantum obscuram esse superbis, vel indoctis, Hebraicis, aut Græca lingua ignari: nam in primis, & Eymundus Candacus (de quo Act. 8. 3. plus, & humilis erat, & teste S. Hieronymo epist. 103. ad Paulin. c. 5.) sanctus: in tunc lingue Hebraica, vel Syriaca, in qua Italias scriptus tunc erat, gnarus: & tamen eum non intellexit. Et quis, tum virtute, tum doctrina, & Hebraica lingua notitius major S. Hieronymo, quem Ecclesia in exponentibus Sacris Scripturis doctorem maximum appellat? Hoc tamen locum non precepit, etiamque Scripturam Sacram fibi esse obscuram. Huc etiam spectat observatio Bellarmini in verba Divi Petri epist. 2.

circa epistolam S. Pauli, quam n. 181. adduximus.

Sed & planè injuriosum est dicere, quod Catholici omnes sint indocti, superbi, aut impii, qui tamē Scripturam Sacram fatentur obscuram. Adde, hinc sequi, indoctos non habere ullam regulam sufficientem fidei sue; namque Scriptura ipsi obscura est: doctorum auctoritas fallibilis; praesertim, cum docti inter se contrari sint, & hereticis interpres plurimum, non tantum a Catholicis, sed etiam a se ipsis, inter se differant.

183. Verum afferamus etiam aliquos textus, & petamus claram eorum interpretationem ab adversariis. Videatur sane clarissimus ille textus Matth. 26. v. 26. *Hoc est corpus meum:* & tamē Sacramentarii cum Lutherani, teste Valentina tom. 3. diff. 1. q. 1. p. 100. q. 3. plures, quam octoginta interpretationes differentes, adhibuerent. Sane Lutherani cum textum explicant de praesentia reali Christi in usu, tamen absque transubstantiatione: Calvinisti, & Zwingiani cum explicant in sensu metaphorico, & tropico: Catholici de reali praesentia Christi, etiam extra usum, & cum transubstantiatione. Quis hinc decider ex sola Scriptura? Certè, si ita clara haec esset, debet onnes eandem dare interpretationem.

Rufus Joan. 10. v. 30. Christus dicit: *Ego & Pater unus sumus.* Catholicci cum modernis hereticis pluribus hunc textum explicant de unitate reali, & confusionali nature: Ariani, & Nestoriani, de unitate tantum morali, & affectiva. Iterum Joan. 14. v. 23. Salvator ait: *Pater maior me est.* Catholicci cum modernis pluribus hereticis hec verba explicant, quod maior sit Pater Filius, secundum naturam humanam accepto, non autem secundum Divinam, secundum quam uiam est cum ipso: Ariani iterum volunt, Filium esse omnime minorem, adeoque non esse DEUM. Matth. 28. v. 19. dicit Christus Apostolis: *Docete omnes gentes, baptizantes eos.* Anabaptisti explicant, non debere quoniam prius baptizari, quam doceri, adeoque parvulos non esse baptizandos: Catholicci cum multis hereticis dicunt, illud docere tantum intelligentem esse, de adultis doctrina capacibus.

Et queso, quomodo ex Scriptura sola probant heretici contra Catholicos per illum Matth. 26. v. 27. *Bibite ex hoc omnes:* esse omnibus impositum præceptum fumentum, etiam sacram calicem; cum tamen nec ipsi præceptum agnoscant in iis verbis, in eadem cura dicitur Joan. 13. v. 14. *Et vos debetis alter alterius lavare pedes.* præsertim cum Marci 14. v. 23. postquam Iuli Apostoli bibissent, iam dicatur: *Et biberunt ex illo omnes.* Plura similia possent afferriri, ut & alia, ex quibus videatur inferri aliqua apparent in Scripturis contradicatio, adeo ut SS. Patres, maximè S. Augustinus, laborescant in conciliandis Evangelistis. Sanus haec controversia ex Scriptura decidi non possunt: G